րել զգիտս ինչ իմաստից և դպրութեան. իսկ աղքատաց հարկ լինէր զարծաթն կարծել գինք իմաստութեան, և առ 'ի չգոյէ նորին՝ մնալ 'ի խաւարն առաջին ։ Նա և առաւել ևս. զաղքատս մեծացուցանելով ճշմարիտ մեծութեամբն՝ թափէին զնոսա 'ի բռնութէ և 'ի ստրկութենէ մեծատանց, և մարտնչէին ընդ պայազատական շքոյն յօրանաց, յորմէ այնչափ աղէտք մտին և 'ի մերս. և յօտար աշխարհս ։ Նա՛ 'ի վերայ այսորիկ զմեծատանցն ևս ճարտար փոյթ ունէին. զի ձեռն յաղքատս տուեալ՝ զմեծատունսն շարժէին սթափեցուցանէին երկեցուցանէին, գուցէ “Ծառայք իմաստունք տիրեսցեն տերանց անմտաց„. բռնադատէին իմն զնոսա յօժարել տալ զարծաթ զեղծիչ ազնուութէ իւրեանց և գնել զանկշռելի մեծութիւն. այնու և զմիաբանութեան հոգին տնկէին յազգին, կամ մտօք հաւասարեալ աղքատաց և մեծատանց, կամ 'ի դպրոցի միաբան քաղաքավարեալ և հաւասար օրինօք մնեալ՝ սիրել զհաւասարութիւն ։

Յայս սակս խոհական բարերարացն փոյթ եղև վարժարանս ազգային լեզուաւ կարգել. զի որպէս բազում չարեաց պատճառք լեզուն է, նոյն և բարւոյ ազգին և նորին սիրոյ աճելութեան ։ Քանզի օտար վարժապետք թէ շատ՝ խնամակալ ևեթ են աշակերտացն, իսկ ազգայինն հայր և դայեակ. նոքա ձեռամբ՝ սա սրտիւն ջամբէ. նոքա բազում այն է զի վարձկանք են ըստ Տեառն բանի, իսկ սա հովիւ ճշմարիտ՝ որ ոչ խնայէ յանձն վս հօտին սիրելւոյ, և ոչ ինչ պակաս 'ի համօրէն հօտէն սրտաբեկ լինի ընդ զարտուղել և միոյ գառին ։

Այլ մեծագոյն ևս բարիք բարերարացն իմաստութեան այս են, զի ընդ աղբերն գտին և զագուգայս դիպան 'ի հանապազագնաց յառաջատուութի ջուրցն ամբարելոց. այսինքն են Սատարողքն իմաստութեան, ոստիկանք վարժարանաց, զորոց ահա բուռն հարկանեմ ճառել ։

(ԱՒԱՐՏՆ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅՍ ։)

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երուսաղէմի սուրբ Յարութեան եկեղեցին ։

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ սուրբ Յարութեան եկեղեցին խիստ մեծ ուխտատեղի է ամենայն քրիստոնէից. ասիկայ իրեք եկեղեցիէ ձևացած է, սուրբ Յարութիւն, Գողգոթա և Խաչգիւտ ։ Շէնքը խիստ հին է. այնչափ որ ոմանք կ'ըսեն թէ Տիտոսի Երուսաղէմը կործանելէն քառասունուվեց տարի ետքը քրիստոնեայք հրաման ուզեցին Ադրիանոս կայսրէն որ Քրիստոսի գերեզմանին վրայ եկեղեցի մը շինեն, կայսրն ալ հրաման տուաւ. ետքը սուրբ Հեղինէ Կոստանդիանոսի մայրը ան եկեղեցին մեծցուց կ'ըսեն. բայց աւելի հաւանական կ'երևնայ թէ աս եկեղեցին սուրբ Հեղինէ ինքը շինած ըլլայ ։ Զարմանալին ան է որ այնչափ աւերմունքներէ ու պատերազմներէ ետքը ինչուան հիմա կարծես թէ իր առջի տեսքը պահած է. և թէպէտ աս դարուս սկիզբը կըրակէն այրեցաւ, բայց դարձեալ մեծ ջանքով շինեցին ճիշդ առջի ձևովը ։

Շաթօպրիան գաղղիացի երևելի մատենագիրը Երուսաղէմի կողմերը ճամբորդութիւն ըրած ըլլալով՝ այսպէս կը ստորագրէ աս եկեղեցին. “Սուրբ Յարութեան եկեղեցին անհարթ գետնի մը վրայ շինած է, կ'ըսէ, ու մէջը կանթեղներ ու ջահեր կը վառին միշտ, եկեղեցին ալ մթնկեկ ըլլալով՝ մարդուս ջերմեռանդութիւնը կը շարժէ ։ Զանազան ազգաց քահանաները աս եկեղեցւոյս մէջ դաս դաս կեցած՝ զԱստուած կը փառաբանեն. լատին

Երուսաղէմի Սուրբ Յարութեան եկեղեցին ։

„ կրօնաւորներն իրենց երգեհոնը՝ և.
„ Թովլպայցի քահանաներն ալ իրենց
„ նուագարանները ստէպ կը զարնեն.
„ մէկ դին կը լսես եկեղեցւոյն մէջ
„ յոյն կրօնաւորներուն անոյշ երգե-
„ րը, մէկալ դիէն Հայոց վարդապետ-
„ ներուն ժամերգութիւնը, ու ղփտի
„ կրօնաւորներուն ողբաձայն երգե-
„ րը, երբեմն առանձին՝ երբեմն ալ
„ ամէնը մէկտեղ„ ։

Եկեղեցւոյն ձևը կլոր է. երկայնութիւնը գրեթէ հարիւր քայլ է, լայնքը վաթսուն. տեսքը շատ հոյակապ ու փառաւոր ։ Քրիստոսի սուրբ Գերեզմանը եկեղեցւոյն մէջտեղն է՝ երկայնաձև քարաշէն շինուածքով մը ծածկած. անոր մէջը կ'իջնան ուխտաւորները երկու իրեք աստիճանով, ու հոն երկրպագութիւն կ'ընեն սուրբ գերեզմանին, որ ճերմակ մարմարիոնէ է՝ վեց ոտնաչափ երկայն ու իրեք ոտնաչափ լայն. վրան ալ գմբէթաձև ծածքէն երեսունուեօթը հատ մեծաշէն ու Թանկագին կանթեղներ կախուած են որ՚ գիշեր ու ցորեկ կը վառին. ատոնք Եւրոպայի այլևայլ Թագաւորաց ընծաներն են ։ Բայց անոնց մէ աւելի լուսաւոր կ'երևնայ բարեպաշտ ուխտաւորին ան ամէն ազգէ հոն վազող քրիստոնէից աստուածպաշտութիւնն ու հաւատքը, որ ծունկի վրայ եկած՝ կամ երեսի վրայ փըռուած՝ իրենց արցունքովը կը լուանան այսչափ դարերէ 'ի վեր Քրիստոսի փրկչին մերոյ սուրբ գերեզմանը, և ինչպէս որ Քրիստոս ան գերեզմանէն յարեաւ փառաւորապէս, այնպէս ալ իրենք կը յուսան օր մը իրենց գերեզմանէն յարութիւն առնելու փառաւորապէս ու իրենց փրկչին աջակողմը դասաւորուելու ։

ԱՐՏԱՍՈՒՔ անգամ ապաշխարութեան առաւելագոյն ունին քաղցրութիւն քան զմեղսն որ քամէ զնոսին յաչաց ։ Ի սիրտ ճշմարիտ քրիստոնէին հանապազորդ խրախճանութիւն է ։